

השלמות והרחבה

שמריהו זלצר אבי המשפחה נולד במלניצה שבאוקראינה והתגורר באוסטרוג. נישא לבתיה שנפטרה לפני מלחמת העולם הראשונה. שמריהו עבר לגור אצל ביתו הבכורה שרה ירוחומוביץ' בקובל. האיש נפטר לאחר פציעתו בתאונת אופנים שחלפו ברחוב בעת מסע קבורת "שמות" (גוילי תורה וספרי קודש בלויים), אותה הוא הנהיג.

יעקב זלצר (יליד 1890) נישא לחסיה (ילידת 1885), לבית מרדר (ראו דף משפחת מרדר) וחיו בקובל ברח' ז'צ'נה. בבית גרה גם אמה של חסיה – אסתר-חיה מרדר. יעקב היה פעיל ציוני באגודת חובבי ציון, השתתף בכנס ציוני, וכצייר צייר פורטרט ענק של הרצל. יעקב היה אינטלקטואל, איש רוח, עבד כמורה וניהל אורח חיים מודרני. בחלק מהשנים למד ציור בבאד קודובה. סייע לאשתו בניהול חנות הלבשה וסידקית שברחוב רינק 32 (השוק) שבעיר העתיקה. יעקב נפטר בן 29 במגפת השפעת של שנת 1919. חסיה נפטרה לאחר מחלת צהבת הכבד בשנת 1940 ונקברה בקובל. אמה, אסתר-חיה, בת ה-94 הגיעה עם שאר הקהל לגיא ההריגה בבכובה ושם נורתה למוות.

נח-דב זלצר (יליד 1915), למד תחילה בחדר, אחר כך בגימנסיה העברית "הרצליה" ובגימנסיה היהודית-פולנית "קלרה ארליך". ב-1941 הוא ברח לרוסיה, התגייס לצבא האדום במסגרת יחידות הסיוע. משם הגיע לשקלוב, עיר אוניברסיטאית, שם למד רפואת שיניים ובשנת 1943 הוצב בגורייב שבקזחסטן במחנה פיקוד האויריה של ה-NKVD, שם שירת כרופא שיניים. לנוכח קשריו עם מפקדי המחנה שהיו גנרלים בכירים ב-NKVD הצליח לעזור לקובלאים הבאים להגיע למחנה: **בבה לברטוב ויצחק (איציק) באריל**. במהלך המלחמה הגיעו לגורייב קובלאים אחרים: **זוזיק קופיט, קוניה ניימן**, וחברו האוקראיני מהבית: **ניקולאי (קולה) קונדראטוביץ'**. כשקובל השתחררה על ידי הצבא האדום מהכיבוש הגרמני קיבל קולה רשות לנסוע לבקר את משפחתו בקובל וכשחזר סיפר לנוח ולחבריו על האסון הנורא של שואת יהודי קובל. בשנת 1946 יכלו הנתינים הפולנים והאוקראינים לחזור למולדתם. אז השתחרר נח-דב מהצבא האדום בדרגת קפיטן עטור עיטורי הצטיינות על עבודתו (בין השאר על הצלת העיר גורייב ממגפת טיפוס). הוא והאחרים עימו נשלחו ברכבות לפולין ליישוב מחדש בשטחים המשוחררים שהיו שייכים לגרמניה טרם המלחמה. אך במקום להשאר בפולין, רוב היהודים השתדלו להגיע מערבה בדרכים בלתי לגליות, בפיקוח ארגון הבריחה, אל הארצות תחת שליטת בנות הברית. בשנת 1946 הכיר במחנה פליטים בזלבורג את קלה לבית לונדנר שגם היא היתה פליטת השואה ששהתה במלחמה במחנה עבודת כפייה וניצלה בבריחה ממסע המוות. במחנה ראנצהופן שליד בראנאו התחתנו קלה ונח-דב ואחרי מספר חודשים הועברו למחנה נוסף בשם אבלסברג ליד לינץ. ב-ראנצהופן וב-אבלסברג הועסק נח-דב כרופא שיניים מטעם האו"ם. ב-1949 הם עלו לארץ באניה 'גלילה', שוכנו במחנה עולים 'בית ליד' ועלו לירושלים, שם חיו כל חייהם ושם עסק נח-דב כרופא שיניים. ילדיהם של נח-דב וקלה:

- זאב-יעקב (וובה), (יליד 1948 ב-ראנצהופן ליד לינץ, אוסטריה). התחתן עם אמירה לבית אליצור (ילידת 1950, לונדון). זאב הוא רופא שיניים ופרופסור למחקר המוח שאוניברסיטת טורונטו. הוא אב לשלושה ילדים: גיא (יליד 1975, בירושלים), מיכל-שרון (מיקי) (ילידת 1980, בווינגטון) דניאלה (ילידת 1991, בירושלים). גיא נשוי לחנה לבית צוקר (ילידת ירושלים, 1975) ולהם ילד אחד: יונתן (יליד 2006, ירושלים).

- רפאל (יליד 1950, בירושלים). התחתן עם הדס לבית גרטל (ילידת 1968). רפאל-הוא רופא שיניים, מומחה לכירורגיית פה ולסתות, פרופסור באוניברסיטה העברית ומנהל המחלקה לכירורגיית פה ולסתות בהדסה עין כרם. לרפי 2 ילדים: אורן ועדי.

- חסיאל (יליד 1950, בירושלים, תאומו של רפאל). רופא שיניים ומומחה לשיקום הפה.

נחמה זלצר (ילידת 1913, בקובל). היתה פעילה בתנועת הנוער הציוני "החלוץ", למדה בגימנסיה "קלרה ארליך", נישאה לישיעיהו (שייקה) פלדמן (יליד 1915). אביו חנן פלדמן היה קצב ולהם חנות בשר. הוא היה איש אמיד. נחמה נספתה במסע הרגלי לגיא ההריגה בבאכובה. היא ניסתה לברוח ממסע המוות וכשניפתה על ידי הגרמנים הם שיסו בה כלבי זאב שהרגו אותה באכזריות נוראה לעיני כל היהודים במסע. שייקה ברח עם פרוץ המלחמה לרוסיה. במלחמת העולם השנייה הוא שרת בצבא האדום וניצל. נח-דב ושייקה נפגשו ב-1946 בפולין, יצאו יחד מערבה והגיעו למחנה פליטים ב-ראנצהופן, שם שייקה המתין לאשרת כניסה לארה"ב בה היו לו קרובי משפחה רבים. שייקה היגר לארה"ב שם התחתן שנית ונולד לו בן.

יעקב בן-ישראל, בנה של חיה זלצר שהיגרה לארה"ב עם אחותה חווה ושם נישאה. בנה היחיד יעקב. לאחר מלחמת השחרור עלה יעקב ארצה לקיבוץ ברקאי ואח"כ עבר לקיבוץ שובל, נישא לעולה מדרום אפריקה ולהם בן אחד, יובל. יעקב התגרש ונישא שנית לרינה ולהם 4 בנים: אילן, בני, גיתי, חנן.

שמות נוספים מקובל - קשר לא ברור למשפחת שמריה זלצר:

יחזקאל ונחום זלצר.

משפ' נחמן ואסתר זלצר.

פולה זלצר. פסח זלצר.

דינה ואפריים זלצר שעלו ארצה כחלוצים.

אברהם-אושר זלצר ואשתו רוניה לבית וולף.

קוניה ניימן, בן דודו של נוח-דב מדור שני ממלניצ'ה.

תמונות נוספות מהאלבום המשפחתי

מסע ההלוויה של אפלבויס. נדבן קובלאי.

נח זלצר שהיה פעיל בבית היתומים הקובלאי בשורה הקדמית של נושאי הסרט, מימין. פרוט על האיש ובית היתומים: ספר קובל עמ' 333

אסתר-חיה מרדר. סבתו של נח זלצר.

מימין קוניה נוימן ממלניצ'ה. שני משמאל נח זלצר. 1947- מחנה מעבר באוסריה.

חנה, בתו של יצחק מרדר ובעלה מאיר כגן שהיגרו לארה"ב בשנות השלושים.

נח זלצר, קאוועל 29.9.34

נח זלצר במרפאה באוסטריה.
ברקע מכשיר הקידוח עם דוושת הרגל.

משה פרידמן, חברו של נח זלצר

ההצגה ביידיש "בר כוכבא" שהעמיד נח זלצר באוסטריה.
תיאטרון בית הספר של ילדי הפליטים. מחזמר.
בתפקיד בר-כוכבא קוניה ניימן, בן דודו של נח מדור שני ממלניצ'ה.

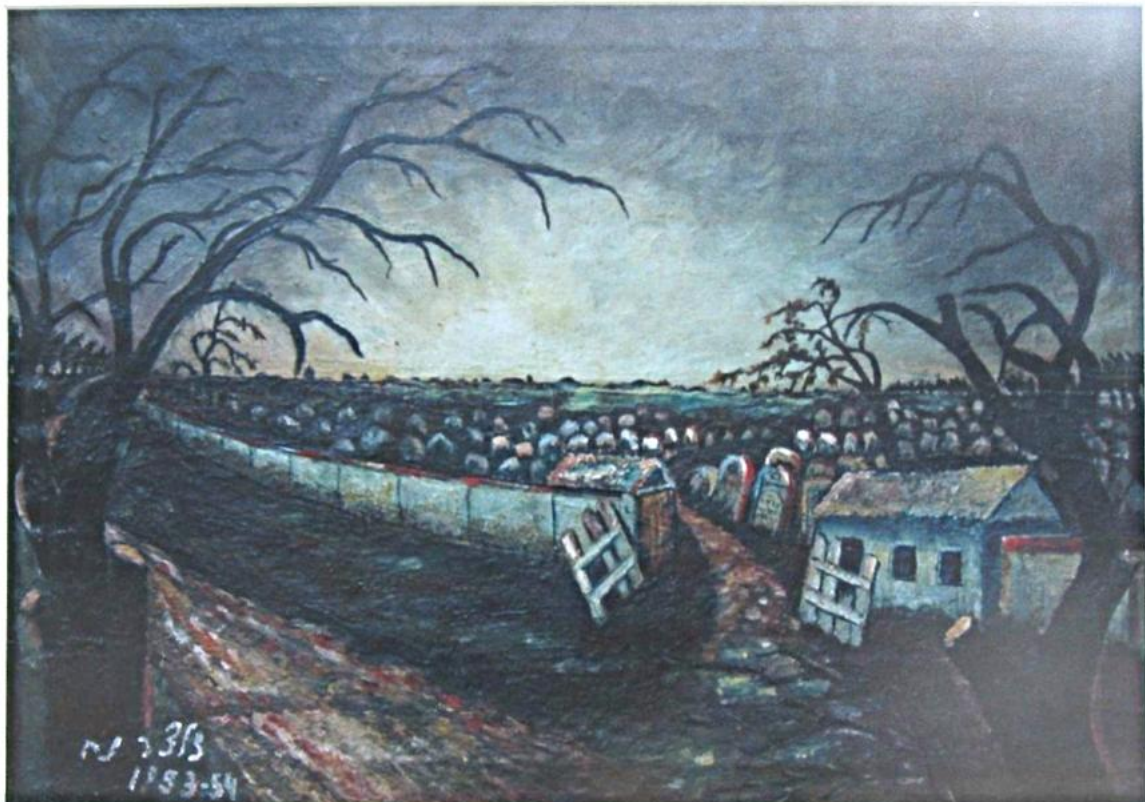
שנות החמישים. הצבת אנדרטה בחורשת קדושי קובל ביער
הזיכרון בירושלים. מימין ריבה ביין. נח יושב באמצע.
מעליו ומשמאל יצחק בריל

חתונת נח זלצר עם קלה. 19.9.1946.
לכלה לא נמצאה הינומה ושמו על פניה כתחליף סדין

בני הזוג קלה ונח-דב זלצר

בית הקברות החדש של קובל שנהרס לאחר המלחמה, צויר מהזיכרון ע"י נח-דב זלצר.
הציור נתרם ע"י הצייר לארגון יוצאי קובל בישראל והוא תולה בחדר הארגון שבהיכל ווהלין בגבעתיים.